

## Самостійна робота № 5 (2 год), ЗМ1,Т12

**Тема заняття:** *Українське національно-демократичне відродження 1917-1920рр.*

**Мета заняття:**

навчальна: *ознайомити студентів з поняттям революція; розкрити процес створення та діяльності Української Центральної Ради, проаналізувати Універсали як програмні документи УЦР; розкрити процес боротьби за незалежність української держави, її самостійність;*

виховна: *виховувати у студентів повагу до минулого нашої держави;*

пізнавальна: *формувати уявлення про процес створення державних органів в Україні під час створення УНР, та воєнні дії за незалежність нашої держави;*

розвиваюча: *розвивати вміння аргументовано на основі історичних фактів відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему; продовжувати формувати уміння робити висновки;*

Міжпредметні зв'язки: *всесвітня історія, географія;*

Вид контролю: *письмове опитування;*

Завдання: *підготувати повідомлення;*

*Література.*

1.Бойко О.Д. Історія України. – К.: Академія, 2014

2.Корміч Л.І. Історія України – К.: Алерта, 2010

3.Смолій В.А. Історія України, К.; 2010.

4.Світлична В.В. Історія України, К.: Каравела, 2015р, - 384с.

*Контрольні запитання:*

- 1.*Встановлення влади Директорії.*
- 2.*Наступ білогвардійців на Україну літом 1919р.*
- 3.*Більшовицько-польська війна і Україна. Варшавська угода між УНР і Польщею.*
- 4.*Розгром Врангеля та махновців.*

### **МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**

**Основні поняття:** *держави, директорія, універсал, форсувати.*

Розглядаючи дану тему слід звернутися за допомогою до поданого нижче матеріалу, в якому Ви зможете знайти підказки як правильно висвітлити цю тему.

Після прийняття III Універсалу більшовики, вбачаючи у УЦР свого основного суперника в боротьбі за владу, розгорнули проти неї шалену пропагандистську компанію. ЦР оголосила більшовицьку партію поза законом, почала здійснювати арешти більшовиків, погроми рад, роззброєння червоногвардійських загонів і відправку їх до Росії.

Пояснювала вона це тим, що більшовицька партія тримала зв'язки з солдатами і готувалася до виступу проти неї. Наслідком конфлікту УНР і більшовицького Раднарком став ультиматум РНК РСФРР від 4 грудня 1917р. ЦР. В ньому Раднарком з одного боку, визнавав УНР, а з іншого – втручався у

внутрішні справи УНР. Від ЦР вимагалось припинити дезорганізацію фронту, роззброєння радянських полків і Червоної гвардії в Україні тощо.

4 грудня 1917р. з'їзд на якому відбулося переобрання Ради, але висловивши повну підтримку ЦР, він вирішив недоцільним перебирати її склад. Зазнавши поразки більшовики покинули з'їзд і переїхали до Харкова, де 9-10 грудня з допомогою російських військ було встановлено радянську владу.

У Харкові було проведено альтернативний Всеукраїнський з'їзд рад. Було схвалено повстання у Петрограді та політику РНК, а 12 грудня проголошено встановлення радянської влади в УНР, яку визнав федеративною частиною РСФРР. Опубліковано маніфест про повалення Центральної Ради й Генерального секретаріату, а 18 грудня створив крайовий комітет боротьби з контрреволюцією, якому доручалось керівництво формуванням Червоної гвардії на місцях і організацією загонів.

ЦР й Генеральний секретаріат вживали заходів для припинення агресії. 15 грудня 1917р. було створено Особливий комітет оборони України. 26 грудня Генеральний секретаріат прийняв постанову про створення армії УНР на засадах добровільності та оплати.

\*Останню надію на врятування становища ЦР покладала на мирні переговори в Бресті. Але, щоб укласти мир з центральними державами, Україні необхідно було офіційно вийти зі складу Російської Республіки і стати самостійною державою.

Майже на всій Україні було встановлено радянську владу. Підписанням Брест-Литовського договору про перемир'я більшовики ініціювали переговорний процес про мир. 28 грудня 1917р. у Брест-Литовську розпочалося перше засідання мирної конференції за угодою до 400 представників країн-учасниць. 27 січня 1918р. УНР підписала з представниками країн Четверного союзу мирний договір. Згідно з договором, Україна визнавалась незалежною і самостійною. Сторони взаємно відмовлялися від сплати коштів на покриття воєнних збитків і зобов'язувалися налагодити торговельно-економічні відносини.

Владу більшовиків було повалено силами Четверного союзу. Територію України поділено на 2 сфери впливу між Німеччиною та Австро-Угорщиною. (керували залізницями, економікою).

Висвітлюючи проблему політичного режиму більшовиків слід мати на увазі, що для зміцнення влади на місцях були створені надзвичайні органи влади – ревкоми (революційні комітети) і військ ревкоми (військові революційні комітети). У сільській місцевості опорою більшовиків були комнезами (комітети незаможників). Надзвичайні органи влади контролювали діяльність Рад і впливали на неї, бо більшості у Радах більшовики не мали.

Сутність політичного курсу більшовиків полягла в насильницькому ламанні в Україні економічної системи. Соціально-політичний та економічний заходи більшовиків в Україні отримали назву воєнний комунізм. Риси:

\*скасування товарно-грошових відносин і заміна їх прямим товарообміном, запровадження карткової системи на продукти харчування, рівняльна система оплати праці;

\*націоналізація промисловості і встановлення державного контролю над виробництвом;

- \*запровадження загальної трудової повинності з 16 до 60 років;
- \*запровадження продрозкладки на селі – системи заготівлі сільськогосподарських продуктів, створювалися артіль, комуни ТОЗи.
- \*обмеження суверенітету України – КП(б)У – складова частина РКП(б); керівництво профспілками й громадськими організаціями здійснювалося з Москви;
- \*утворення в червні 1919р. військово-політичного союзу радянських республік з метою централізованого керівництва господарством, фінансами і створення єдиного військового командування.

Головним методом здійснення політики «воєнного комунізму» був «червоний терор», який проводила Всеукраїнська надзвичайна комісія.

У 1919р. здійснення політики більшовиків в Україні було перервано денікінськими окупаційними військами. У 1920р. більшовики втретє прийшли до влади. Переглянули аграрну політику, прийнято новий земельний закон, що передбачав зрівняльний поділ землі, добровільність у створенні комун. Однак в економіці зберігся метод «воєнного комунізму».

«Червоний терор» набирал небаченого розмаху. Створювалися табори до яких засилали політичних діячів, що не хотіли миритися з радянською владою.

Розкриваючи останні питання Ви повинні звернути увагу на процес завоювання військами Денікіна та Врангеля території України та встановлення своєї влади. Описати плани щодо України Махна та процес формування його загонів.

Аналізуючи питання розгрому військ Врангеля та махновців слід розкрити плани радянського командування, щодо цих угруповань.

#### ***Питання, які винесені на співбесіду:***

- 1.Яким чином до влади приходять більшовики?
- 2.Що змусило підписати УНР Брест-Литовський договір?
- 3.Проаналізуйте державотворчі кроки УНР?
- 4.Охарактеризуйте економічні перетворення більшовиків в Україні?
- 5.Які причини польсько-українського конфлікту в Східній Галичині?
- 6.Чому відновлення радянської влади в Україні було пов'язане з посиленням насильства і терору?
- 7.Дайте узагальнюючу характеристику ставлення до більшовицької політики в Україні з боку різних верств населення і політичних організацій?
- 8.Бортьба яких сил визначала воєнно-політичну ситуацію в Україні влітку 1919р.?
- 9.Що являв собою денікінський режим на захопленій території і яку реакцію з боку населення України викликало його встановлення?